

Gap Year onderzoek

In april 2012 hebben het Europees Platform en de Nuffic onderzoek gedaan naar de toekomstplannen van leerlingen na hun eindexamen. De focus van het onderzoek betrof het ondernemen van een tussenjaar in het buitenland (ook wel *gap year* genoemd) na het behalen van het middelbaar schooldiploma en voor de start van een hogeronderwijsstudie.

Als de nationale organisaties voor internationalisering in het primair, voortgezet en hoger onderwijs, bevorderen het Europees Platform en de Nuffic internationale samenwerking binnen het onderwijs. Tevens voorzien beide expertiseorganisaties het onderwijsveld van actuele beleidsinformatie rondom internationalisering. Ondanks een levendige trend, bestaat er momenteel weinig onderzoek over het gap year en het mogelijke effect dat dit heeft op studiekeuze en studiesucces. Met dit onderzoek wordt bijgedragen aan meer inzicht omtrent de achtergrond van een gap year in het buitenland voorafgaand aan het eerste studiejaar.

De enquête heeft op het voortgezet onderwijs plaatsgevonden onder havo/vwo-leerlingen en decanen/docenten. De vragenlijsten zijn (digitaal) verspreid naar meer dan 300 scholen. Het totale aantal respondenten voor de jongerenvragenlijst was 409 (van wie ongeveer de helft vwo'ers en de helft havisten, en van wie in totaal 59 met concrete gap year plannen). Het totale aantal respondenten onder de decanen/docenten was 70. Een samenvatting van de onderzoeksresultaten vindt u hieronder.

1. **Uitkomsten – Jongeren**

- **15% van de jongeren die de enquête hebben ingevuld wil na het eindexamen een gap year in het buitenland ondernemen.** Uit onlangs verkregen gegevens¹ van ResearchNed (Startmonitor) blijkt dat slechts ongeveer 2,8% van de eerstejaarsstudenten (hbo en wo) werkelijk gereisd heeft voorafgaand aan het eerste studiejaar². Het verschil wordt

¹ In opdracht van (en in samenwerking met) de Nuffic, heeft ResearchNed gegevens verzameld over de achtergrond en opbrengst van een buitenlandverblijf voorafgaand aan ho-studie. Dit is gebeurd op basis van de jaarlijkse Startmonitor. Zie voor meer informatie deel 3. Uitkomsten – Studenten.

² Uitgaande van grofweg 134.000 eerstejaarsstudenten, gaat het om een totaal van 3.750 studenten per jaar. Voor meer specifieke informatie over percentages, zie deel 3. Uitkomsten – Studenten.

waarschijnlijk mede verklaard door het feit dat de enquête gepresenteerd werd als gap year onderzoek. Hierdoor hebben vermoedelijk relatief meer jongeren gereageerd die interesse hebben in een tussenjaar in het buitenland. Daarnaast doet zich waarschijnlijk het algemeen verschijnsel voor dat men vaak plannen maakt die uiteindelijk niet ten uitvoer worden gebracht.

- **Niet alle jongeren willen een volledig jaar naar het buitenland.**

De meeste jongeren die een gap year in het buitenland willen volgen, willen minder dan een half jaar in het buitenland doorbrengen (30% wil 5-6 maanden naar het buitenland en 28% kiest voor 2-4 maanden). Ongeveer een kwart (26%) van de jongeren wil 9-12 maanden naar het buitenland.

Australië/Nieuw-Zeeland is – met 24% van de stemmen – de populairste gap year bestemming voor de jongeren die een gap year in het buitenland willen doorbrengen. 22% gaat het liefst naar Noord-Amerika, 20% naar Zuid-Amerika, 15% naar een ander land in Europa en 11% wil het liefst naar Afrika. Slechts 4% gaat het liefst naar Azië.

- **Reizen en werken zijn meest genoemde (combinatie van) gap year activiteiten.**

Van de jongeren met gap year plannen, geeft 64% aan te willen reizen. Werken is de tweede keus met 39%. Ruim een derde (36%) is van plan vrijwilligerswerk te ondernemen.

- **Persoonlijke ontwikkeling is voornaamste reden om gap year te ondernemen.**

De meest genoemde reden (74%) om een gap year in het buitenland te willen doen, is omdat het goed is voor de persoonlijke ontwikkeling. 'Internationale ervaring opdoen' wordt door 56% van de jongeren aangemerkt. Op de derde plaats komt 'talenkennis verbeteren' (39%). 'Een ervaring in het buitenland staat goed op mijn cv' en 'ik weet nog niet wat ik wil studeren' volgen als meest geciteerde redenen (respectievelijk 33% en 30%).

- **Zelfstandigheid is wat men vooral wil ontwikkelen.**

Gevraagd naar wat men vooral wil leren of ontwikkelen, scoort zelfstandigheid het hoogst (63%). Algemene ontwikkeling en talenkennis volgen (respectievelijk 52% en 46%). Zelfvertrouwen wordt door 33% van de respondenten aangegeven, gevolgd door interculturele vaardigheden (26%).

- **Grootste behoefte aan informatie over kosten/financiering van gap year.**

Voor wat betreft informatiebehoefte (onder zowel jongeren met als zonder gap year plannen), springt 'kosten/financiering' er met 50% uit. Het wordt gevolgd door 'de verschillende mogelijkheden (vrijwilligerswerk, taal cursus, reizen etc.)' (47%).

- **Jongeren financieren gap year deels zelf.**

Van de jongeren die een buitenlands gap year willen ondernemen, wil 60% eerst een paar maanden gaan werken om het gap year te kunnen financieren. 40% heeft hier de afgelopen jaren al voor gespaard. 36% geeft aan (gedeeltelijke) financiering of een lening van hun ouders te ontvangen om het gap year te bekostigen. 6% geeft aan een beurs of subsidie te gaan aanvragen. Een aantal jongeren geeft aan in het buitenland baantjes te gaan zoeken om de buitenlandse tijd te kunnen bekostigen.

- **Verwachte hoge kosten zijn voornaamste reden om géén gap year te ondernemen.**

Gevraagd naar waarom men niet van plan is een tussenjaar te doen, wordt 'ik vind het te duur' het meest genoemd. Desalniettemin wordt even zo vaak aangegeven dat men niet van plan is een gap year te nemen, omdat men al van plan is tijdens de studie naar het buitenland te gaan. De derde belangrijkste reden om geen gap year te ondernemen is dat jongeren niet zo lang/ver van vrienden en familie willen zijn. Dit ondanks het feit dat de helft van de jongeren wel denkt dat een buitenlands gap year voordelen biedt.

2. Uitkomsten – Decanen/docenten

Van de 70 respondenten van de decanen/docentenenquête werkt 64% als docent en 67% als decaan/studiekeuzebegeleider (een groep respondenten werkt tegelijkertijd als docent en decaan/studiekeuzebegeleider). Van de 70 respondenten geeft 90% les aan vwo'ers, 76% aan havisten en 29% aan vmbo-leerlingen (meerdere opties waren mogelijk). Bijna alle respondenten (97%) werken in het reguliere onderwijs. 19% werkt (daarnaast) in het tweetalig onderwijs, 6% in het Elos-grensverleggend onderwijs en 1% werkt op een UNESCO-school.

- **Vragen over gap year gemiddeld een paar keer per jaar, en licht gestegen.**

De meerderheid (60%) geeft aan een paar keer per jaar vragen van leerlingen te krijgen over een gap year. Bijna een vijfde krijgt gemiddeld een keer per maand een vraag. Slechts 3% krijgt gemiddeld één keer per week een vraag over een gap year, terwijl een verdere 3% meerdere keren per week een vraag krijgt. 15% van de decanen/docenten ontvangt nooit een vraag over een gap year.

Vragen van ouders komen minder vaak voor: 48% van de decanen/docenten krijgt een paar keer per jaar een vraag, 46% nooit. Iets meer dan een derde van de decanen/docenten geeft aan dat het aantal vragen in de afgelopen 2 à 3 jaar gestegen is, een derde zegt weinig verschil te merken, en iets meer dan een kwart zegt dat het niet gestegen is.

- **Gap year informatie nog niet altijd op scholen aanwezig.**

Een derde van de respondenten heeft geen informatie beschikbaar (mondeling of in de vorm van folders/ander materiaal) om aan leerlingen of ouders te geven wanneer zij vragen naar

informatie rondom het ondernemen van een gap year. De decanen/docenten die wèl informatie beschikbaar hebben, hebben deze informatie voornamelijk verkregen van organisaties die gap year ervaringen aanbieden. Een aantal decanen/docenten hebben de benodigde informatie zelf gezocht op het internet, of putten uit ervaringen van mensen uit hun omgeving (familie, vrienden, collega's of oud-leerlingen). Slechts een enkeling kan gap year informatie verschaffen vanuit persoonlijke ervaring.

- **Grootste behoefte aan informatie over de verschillende mogelijkheden.**

Decanen/docenten geven aan de meeste behoefte te hebben aan informatie (voor hun leerlingen) over de verschillende mogelijkheden (vrijwilligerswerk, taal cursus, etc.), 57% geeft aan hier behoefte aan te hebben. Ook is er wederom grote behoefte aan informatie over kosten/financiering (42%).

- **Gap year wordt vaak aan leerling voorgesteld.**

Ruim 70% van de decanen/docenten stelt een leerling soms voor om een gap year te overwegen. De voornaamste redenen waarom dit dan gedaan wordt, zijn omdat de leerling nog niet weet wat hij/zij wil studeren (64%) en om de persoonlijke ontwikkeling die een leerling zal doormaken (60%). 'Om de competenties en vaardigheden die de leerling zal opdoen' en 'om talenkennis te verbeteren', staan op de derde en vierde plaats (33% en 29%).

- **Gap year krijgt aandacht tijdens studie- en beroepenvoorlichting.**

Bijna 70% van de decanen/docenten geeft aan dat er aandacht wordt besteed aan de mogelijkheden van een gap year tijdens de studie- en beroepenvoorlichting. In een derde van de gevallen worden organisaties die gap year ervaringen aanbieden uitgenodigd om hierbij een presentatie te geven.

3. Uitkomsten – Studenten

In opdracht van (en in samenwerking met) de Nuffic, heeft ResearchNed³ gegevens verzameld over de achtergrond en opbrengst van een buitenlandverblijf voorafgaand aan studie in het hoger onderwijs. Dit is gebeurd op basis van de Startmonitor⁴, een grootschalig landelijk onderzoek dat sinds 2008 jaarlijks plaatsvindt.

- **Percentage gap year jongeren steeg van 2008 t/m 2010, maar daalde in 2011.**

Het percentage studenten dat in het jaar voorafgaand aan hun studie heeft gereisd is voor de studenten die in 2011 zijn gestart met hun studie 2,6%. Vwo'ers gingen vaker naar het

³ [ResearchNed](#) is een onafhankelijk onderzoeksinstituut dat is gespecialiseerd in sociaal wetenschappelijk onderzoek, beleidsadvies en kennisoverdracht op onderwijs gerelateerde thema's.

⁴ De [Startmonitor](#) is een grootschalig onderzoek dat het studiekeuzeproces en de start en integratie van studenten in hun opleiding in kaart brengt en determinanten opspoorde van studiesucces en studie-uitval in het eerste studiejaar.

buitenland dan havisten, en wo'ers vaker dan hbo'ers. In de periode 2008 tot en met 2011 is het percentage gestegen van 2,4 in 2008 tot 2,9 in 2010, om vervolgens in 2011 naar 2,6% te zakken.

- **Minder studie-uitval in wo onder studenten die gereisd hebben.**

In het wo is er een significant verschil in studie-uitval tussen studenten die wel en niet hebben gereisd. Studenten die hebben gereisd vallen duidelijk minder vaak uit in hun eerste jaar (18% vs. 26% bij directe doorstromers). Voor het hbo geldt dit niet. (Alhoewel ook voor hbo'ers het ondernemen van een tussenjaar de uitval in het eerste studiejaar verkleinde ten opzichte van studenten die direct doorstroomden, gold dit alleen als zij in het tussenjaar werkten (25% vs. 31% bij directe doorstromers).

- **Betere studiekeuze is voornaamste reden om gap year te ondernemen.**

Een meerderheid, 57%, van de respondenten geeft aan dat ze door te reizen een betere studiekeuze hopen te maken. Voor 9% geldt dat het reizen ze helpt bij de voorbereiding op de gekozen studie, en eveneens 9% is uitgeloot voor de studie van hun keuze. Een grote meerderheid van 83% van de respondenten stelt dat (ook) een andere niet-studiegerelateerde reden hebben voor hun tussenjaarmobiliteit.

- **Zekerder van studiekeuze is voornaamste opbrengst van gap year.**

De belangrijkste opbrengst van een tussenjaar in het buitenland, die betrekking heeft op de vervolgstudie is meer zekerheid over de studiekeuze (65%). Bijna de helft (48%) geeft aan dat het heeft geleid tot een andere studiekeuze dan men aanvankelijk gemaakt zou hebben. Dit wordt gevolgd door 'de keuze voor een meer internationaal georiënteerde studie' (47%), 'een betere studiekeuze dan ik aanvankelijk zou hebben gemaakt' (46%), en inhoudelijke relevantie voor de te volgen studie (45%). Slechts een vijfde geeft aan dat het geen enkel effect heeft gehad op de studiekeuze.

Voor vragen of opmerkingen, kunt u contact opnemen met Margje Geurts, projectleider Gap Year, via het algemene nummer van de Nuffic 070 426 02 60.